

kulturne baštine u UNPA područjima, otpočete tijekom lipnja 1994. godine;

- zatražiti stručnu pomoć UNESCO-a, i UNESCO-ova Međuvladina komiteta za pokretanje pregovora s Ministarstvom kulture Srbije o povratu pokretnih kulturnih dobara iz Hrvatske, odnesenih u Srbiju tijekom 1991.-1993. godine, jer je to prvi preduvjet i za, u slučaju neuspjelih pregovora, pokretanje postupka restitucije pri zasebnoj Komisiji Međuvladina komiteta radi restitucije;

- S ICOM-om i Komitetom za dokumentaciju ICOM-a (CIDOC) nastaviti suradnju na izradbi modela muzejsko-galerijskog informacijskoga sustava za muzeje Hrvatske, koji je već 1989. godine temeljen na standardima koje i ICOM i CIDOC preporučaju - eventualno organizirati i stručni skup, u prvoj polovici 1995. godine, sa stručnjacima iz ICOM-a i CIDOC-a o toj temi u Hrvatskoj u izravnoj vezi s MDC-om.

Primljeno: 20. 06. 1994.

SUMMARY

The 8. Session of the Unesco Intergovernmental Committee for Promoting the Return of Cultural Property to its Countries of Origin or its Restitution in Case of Illicit Appropriation, Unesco, Paris, 24 - 27 May 1994

by Branka Šulc

At the 8. Session of the UNESCO Intergovernmental Committee for Promoting the Return of Cultural Property to its Countries of Origin or its Restitution in Case of Illicit Appropriation, which convened in March 1994, Croatia attended for the first time as an observer, thus getting chance to take more active part in solving numerous problems in the field of illicit traffic in works of art and make more consistent preparation of requests for restitution more consistent. The session was attended by 150 representatives of European and non - European countries.

The Session discussed Committee's reports on the activities between the two sessions, new ICOM program on the theme of documentation of cultural property and inventarization of cultural property belonging to museums, programs of protection of cultural heritage in museums, the draft of the new version of UNIDROIT Convention, the implementation of the proposals of the 7. Session of the Committee, activities of INTREPOL, the meetings of European Council on the subject of illicit traffic in the countries of middle and eastern Europe, and on the regional workshops organized by UNESCO in the close collaboration with ICOM.

The examples of the appropriation of cultural property from Croatian museums was brought forth, with special emphasis on the appropriation of the cultural property of Vukovar, in the discussion on the consequences of the appropriation of cultural property. The meeting also discussed the collaboration of Croatian cultural institutions with UNESCO and ICOM.

NACRT PREPORUKA

NACRT PREPORUKE 1

Predlagatelj Republika Koreja

Podržan od ČEŠKE REPUBLIKE, ETIOPIJE, GVATEMALE, NEPALA, PERUA, SRI LANKE, TURSKE I UJEDINJENE REPUBLIKE TANZANIJE

Međuvladin komitet za pospješene povratka kulturnih dobara u zemlje porijekla ili restitucije u slučaju nezakonite aroprijacije

1. Prisjećajući se da su Generalna skupština UN-a i Generalna konferencija UNESCO-a donijele niz rezolucija koje se tiču povrata i restitucije kulturnih dobara,
2. Prisjećajući se da su Regionalna radionica o konvencijama o sredstvima zabrane i prevencije nezakonitog uvoza, izvoza i prijenosa vlasništva nad kulturnim dobrima, održana u Jomiteniu, u Tajlandu, od 24. do 28. veljače 1992. godine, i Međunarodna radionica o zaštiti umjetničke i kulturne baštine, održana u Courmayeuru, u Italiji, u lipnju 1992., preporučile različite mjere u svrhu ostvarivanja ciljeva Međuvladina komiteta za unapređenje povrata kulturnih dobara zemljama porijekla ili restitucije u slučaju nezakonite aroprijacije, inter alia, apela zemljama članicama koje još nisu ratificirale Konvenciju 1970 UNESCO-a i osnivanje mreže baza podataka o nezakonitom prometu kulturnim dobrima,
3. Prisjećajući se također da je ovaj Komitet na svojoj Sedmoj sjednici donio preporuku koja potiče Sekretarijat UNESCO-a da proširi svoju suradnju s Ujedinjenim narodima radi osnivanja baza podataka o nezakonitoj trgovini kulturnim dobrima,
4. Imajući na umu da je u bilateralnim pregovorima o povratu i restituciji kulturnih dobara za uspješno zaključivanje pregovora ključna suradnja obje strane u ažurnoj izmjeni točnih informacija o dobru koje treba vratiti ili restituirati,
5. Poziva zemlje članice Konvencije da u potpunosti primijene odredbe Konvencije i gore navedene preporuke;
6. Potiče zemlje članice koje još nisu ratificirale Konvenciju da joj se pridruže čim im to bude moguće;
7. Apelira na sve zemlje članice da surađuju u izmjeni informacija o predmetima kulturne baštine koji se trebaju vratiti ili restituirati;
8. Poziva Generalnog direktora da istraži mogućnosti osnivanja svjetske mreže baza podataka o predmetima kulturne baštine u Sekretarijatu;
9. Također poziva Generalnog direktora da preuzme inicijative u provođenju Konvencije, kao što su:
 - (i) upućivanje drugog apela zemljama članicama,
 - (ii) sazivanje ili poticanje sazivanja međunarodnih i regionalnih konferencija o povratu i restituciji predmeta kulturne baštine, kao što je već učinjeno održavanjem Radionice u Arusji u suradnji s ICOM-om u rujnu 1993. godine, kao i da

(iii) ispita načine poticanja privatnih vlasnika da dopuste pristup javnosti privatnim zbirkama značajnih kulturnih dobara,

(iv) također ispita načine da se potaknu privatni vlasnici da postupaju s kulturnim dobrima u njihovu posjedu u skladu s znanstvenim konzervacijskim tehnikama.

NACRT PREPORUKE BROJ 2

Predlagač TURSKA

Podržan od ČEŠKE REPUBLIKE, GRČKE, ITALIJE, MALIJA, REPUBLIKE KOREJE i SRI LANKE

1. Prisjećajući se da je Preporuka br. 2 donesena na Sedmoj sjednici Komiteta

(i) podvukla činjenicu da bi nacrt konvencije o UNIDROIT (Međunarodnom institutu za unifikaciju građanskog zakonika) trebao biti koristan dodatak djelovanju na osnovu Konvencije 1970 UNESCO-a o sredstvima zabrane i prevencije nezakonitog uvoza, izvoza i prijenosa vlasništva nad kulturnim dobrima i

(ii) naglasila potrebu da se osigura veza između nacrtu UNIDROIT-a i konvencije UNESCO-a,

2. Uzima u obzir izvještaj Sekretarijata (dokumenti CLT-93-CONF.203-2 I 203/2 Add.) kojim se Komitet obavještava o elaboratu nacrtu konvencije UNIDROIT-a o međunarodnom povratu ukradenih ili nezakonito izvezenih predmeta kulturne baštine;

3. Obnavlja svoj apel zemljama članicama da posvete punu pozornost svakom članku nacrtu konvencije UNIDROIT-a i daju svoje primjedbe kako bi se mogle podastrijeti zemljama članicama prije očekivanog sastajanja diplomatske konferencije u svrhu diskusije i mogućeg usvajanja nacrtu konvencije UNIDROIT-a.

NACRT PREPORUKE BROJ 3

Predlagač ITALIJA

Podržan od ANGOLE, ETIOPIJE, MALIJA, NAMIBIJE, UJEDINJENE REPUBLIKE TANZANIJE i ZAIRA

1. Svjestan potrebe da unaprijedi politiku aktivne suradnje koja će učvrstiti odnose između onih zemalja koje uvoze i onih koje izvoze kulturna dobra u zajedničkom cilju očuvanja univerzalnih kulturnih vrijednosti,

2. Isto tako uvjeren da je očuvanje kulturnog identiteta naroda moguće jedino pomoću jamstva tijesnih veza između predmeta kulturne baštine i okoline koja ih je stvorila,

3. Ističući da Pariška konvencija 1970 ustanovljava pravnu strukturu koja olakšava restituciju ukradenih ili nezakonito izvezenih predmeta kulturne baštine,

4. Također ističući da nacrt konvencije UNIDROIT-a komplementira gore navedenu Konvenciju olakšavajući njezinu praktičnu primjenu,

5. Svjestan da su zapreke koje mogu (a nekad je to i slučaj) spriječiti restituciju takovih predmeta često financijskoga karaktera, osobito za zemlje s ograničenim izvorima, osobito zbog osnivanja primajućih institucija, i s obzirom na sudske troškove i troškove prijevoza,

6. Prisjećajući se Arusha apela Regionalne radionice ICOM/UNESCO-a koji teži stvaranju međunarodne zaklade "koja bi financirala nabavu ukradenog dobra i njegovu restituciju muzejima i zajednicama u slučajevima u kojima nacionalno ili međunarodno zakonodavstvo to ne predviđa",

7. Poziva zemlje članice da osnuju međunarodnu zakladu, koja bi se financirala iz javnih i privatnih financijskih izvora, namijenjenu olakšavanju restitucije ukradenih ili nezakonito izvezenih predmeta kulturne baštine, u slučajevima u kojima zainteresirane zemlje nisu u stanju podnijeti financijski teret;

8. Poziva Generalnog direktora da uputi apel međunarodnoj zajednici da bi se osnovala takova zaklada koja će biti poduprta dobrovoljnim priložima i kojom će upravljati Sekretarijat UNESCO-a.

NACRT PREPORUKE BROJ 4

Predlagač TURSKA

Podržan od ČEŠKE REPUBLIKE, GRČKE, ITALIJE, MALIJA, REPUBLIKE KOREJE i SRI LANKE

1. Imajući na umu Preporuku usvojenu na Međunarodnoj radionici o zaštiti umjetničke i kulturne baštine, održanoj u Courmayeuru, Val d'Aoste, u Italiji, od 25. do 27. lipnja 1993. godine,

2. Uzimajući u obzir Preporuku broj I (vii) koja preporučuje da bi vlade trebale razmotriti donošenje propisa prema kojima bi svaki uvezeni predmet kulturne baštine morao biti praćen izvoznom dozvolom izdanom od relevantnih vlasti zemlje porijekla,

3. Također uzimajući u obzir Preporuku I (x) koja predviđa da UNESCO, u dogovoru s vladama i u suradnji s relevantnim organizacijama, treba istražiti mogućnosti stvaranja međunarodno priznatog sistema dozvola za trgovce umjetninama, koji bi služio za iskorjenjivanje kriminalnih elemenata iz tog, inače poštovanog, zanimanja,

4. Poziva Sekretarijat UNESCO-a da priredi, ako je to potrebno u suradnji s međunarodnim međuvladinim, regionalnim i ne vladinim organizacijama, dokument koji bi analizirao sve vidove uvođenja dozvole za izvoz koju bi izdavale kompetentne vlasti zemlje porijekla, kao i stvaranje međunarodno priznatog sistema dozvola za trgovce umjetninama, i da distribuira taj dokument zemljama članicama na diskusiju prije nego što se sastane predviđena konferencija u svrhu mogućeg usvajanja nacrtu UNIDROIT-konvencije o međunarodnom povratu ukradenih ili nezakonito izvezenih predmeta kulturne baštine.

NACRT PREPORUKE BROJ 5

Predlagatelj TURSKA

1. Razmotrivši "Provedivost međunarodnog etičkoga kodeksa trgovaca kulturnim dobrima u svrhu djelotvornije kontrole nezakonitog prometa kulturnim dobrima",
2. Uvjereni da je suradnja trgovaca umjetninama i ostalih profesionalnih radnika u kulturi bitna za kontrolu nezakonitog prometa kulturnim dobrima,
3. Poziva države da potiču prihvaćanje etičkoga kodeksa za trgovce predmetima kulturne baštine ili da osiguraju da njihovo zakonodavstvo bude u položaju da regulira djelovanje trgovaca kao i konzervatora i restauratora,
4. Poziva države, u kojima su trgovci umjetninama prihvatili etički kodeks koji sadržava odredbe u svrhu sprečavanja uzimanje udjela u nezakonitom trgovanju, da ustanove koji trgovci nisu obuhvaćeni odredbama kodeksa, i da usvoje zakonodavstvo koje regulira ponašanje takovih trgovaca;
5. Poziva države, u kojima su trgovci umjetninama prihvatili etički kodeks, da razmotre njegovu primjenjivost, adekvatnost njegovih odredaba, njegovo širenje do svih zainteresiranih strana i općenito (npr., preko UNESCO-a), i da dođu do nekih procedura primjene od oštećene strane;
6. Poziva države da razmotre mogućnost usvajanja, u dogovoru s drugim državama, standardnog oblika izvoznih dozvola;
7. Poziva UNESCO da poduzme arheološka, muzeološka, administrativna i pravna istraživanja da bi se razjasnila sporna pitanja i nejasnoće, i da takve studije dađe na ispitivanje stručnom komitetu koji bi izradio nacrt smjernica za buduću trgovinu.

Prijevod s engleskog:
Zdenka Ungar

SIMPOZIJ "BAŠTINA U PLANIRANJU U VRIJEME DRUŠTVENO- POLITIČKIH PROMJENA" JERUZALEM, IZRAEL

Branka Šulc
Muzejski dokumentacioni centar
Zagreb

Drugi međunarodni simpozij Baština u planiranju u vrijeme društveno političkih promjena, održan je u Jeruzalemu od 13. do 18. ožujka 1994. godine. Skup je otvorio brojne mogućnosti za razmjenu iskustava i napose novih ideja za planere, arhitekte, povjesničare, sociologe, konzervatore, kustose te upravne djelatnike, na razini europskih i izvan europskih zemalja, odnosno gradova, te brojnih institucija kojima je osnovna djelatnost zaštita, baština i planiranje. Grad Jeruzalem, centar brojnih kultura, s iskustvom velikih kulturnih i političkih promjena i preokreta tijekom svoje povijesti, živi je primjer povijesnoga gradskoga centra u kojem stručnjaci nastoje pronaći provediv način rješenja problema očuvanja baštine, napose tijekom razdoblja konflikata i društvenih promjena i ubrzanog razvoja grada. Jeruzalem je stoga dobro izabrano mjesto ovoga skupa, jer grad simbolizira samu temu simpozija na poseban način i brojnim novim pogledima o planiranju i očuvanju kulturne baštine - od povijesnih, društvenih, kulturnih sve do političkih, koji su odraz i prošlost ali i prezentiraju budućnost razvoja toga grada - što pridonosi cjelovitom sagledavanju prezentiranih tema skupa. Poradi stvaranja interdisciplinarnoga dijaloga između donosilaca odluka u planiranju baštine i profesionalaca ovaj je simpozij povezao svoje sjednice s još jednim skupom, održanim prvoga dana - 14. jeruzalemskom konferencijom gradonačelnika, čije su teme bile usko povezane s ciljevima simpozija. Više od 30 gradonačelnika iz europskih i izvan europskih zemalja sudjelovalo je na tome skupu u nazočnosti svojih arhitekata, planera, urbanista i drugih stručnjaka. Taj je sastanak održan u novoj zgradi Gradske vijećnice, otvorenoj početkom 1994. godine, koja je primjer uspješne arhitektonske interpolacije uz jeruzalemski Stari grad. Sudionici skupa imali su dio stručnih razgovora u Centru za planiranje u povijesnim gradovima u sastavu zgrade Vijećnice, gdje im je predočena i maketa Jeruzalema. ICOMOS-ov Komitet za povijesne gradove, kojeg je sjedište u Egeru, Mađarska, održao je i svoju godišnju konferenciju u Jeruzalemu s temama ovoga simpozija. Skup toga komiteta bio je posvećen društveno-političkim promjenama u povijesnim gradovima i problemima u primjeni Haaške konvencije i Washingtonske povelje. Komitet je aktivno uključen u donošenje izmjena i dopuna Haaške konvencije ali i ostalih konvencija koje se odnose na zaštitu kulturne baštine. Teme simpozija razvrstane su u nekoliko skupina prema osnovnoj temi - Zaštita i isticanje vrijedne kulturne baštine kroz planiranje i provedbu planova u vrijeme ubrzanih ili dramatičnih društvenih, ekonomskih i političkih promjena: